

Lokale democratie onder druk

@Ostaaijen / januari 2018

TSPB

Tilburgse School
voor Politiek en
Bestuur

Spoorboekje

- Wat is er aan de hand met de lokale democratie?
  - afhakende inwoners
  - aanhakende inwoners
- Rol gemeenteraad in de lokale democratie
  - zacht naar de samenleving
  - hard naar het college

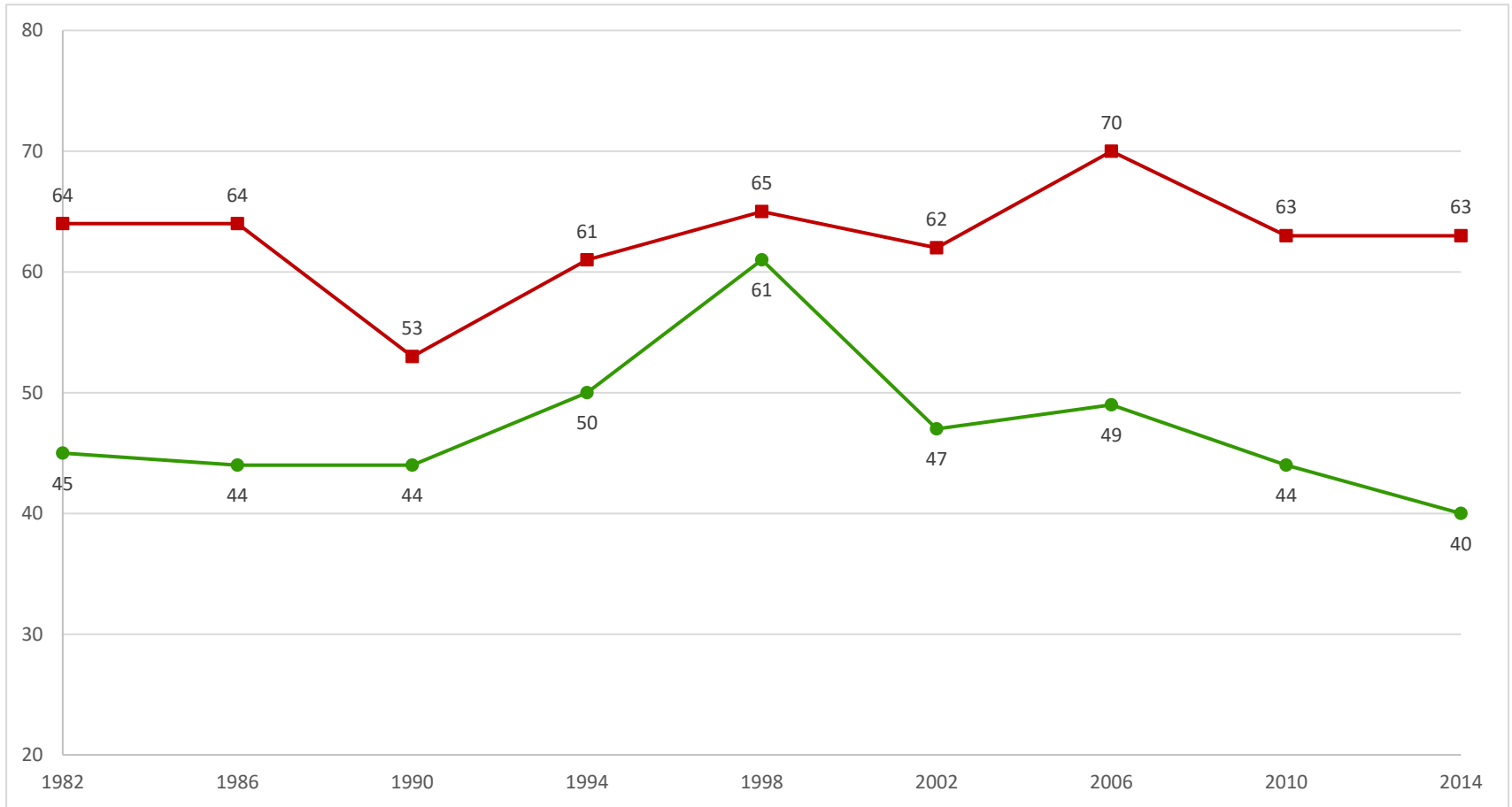
(zie ook rapport 'hard naar het college, zacht naar de samenleving')

De afhakende burger

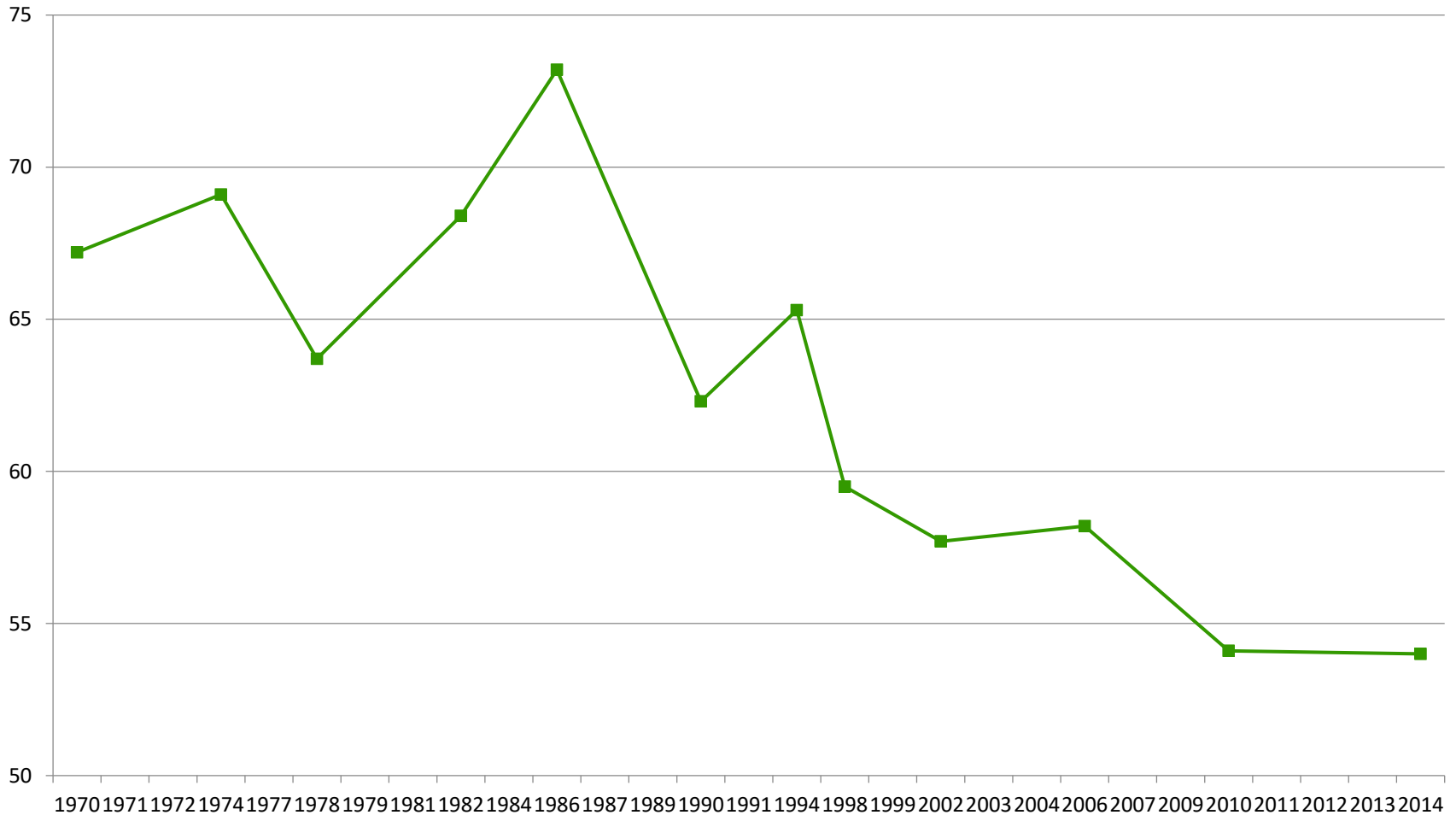
Nederlanders:

- ... zijn het minst gehecht aan hun woonplaats in Europa
- ... praten relatief weinig over lokale aangelegenheden
- ... zijn niet geïnteresseerd in de lokale politiek
- ... zijn relatief slecht op de hoogte van wat zich in de raad afspeelt
- ... vinden dat beslissingen van het gemeentebestuur weinig of geen invloed hebben op het dagelijks leven

% tamelijk en zeer geïnteresseerd in politiek (BMC)

Opkomst bij lokale verkiezingen

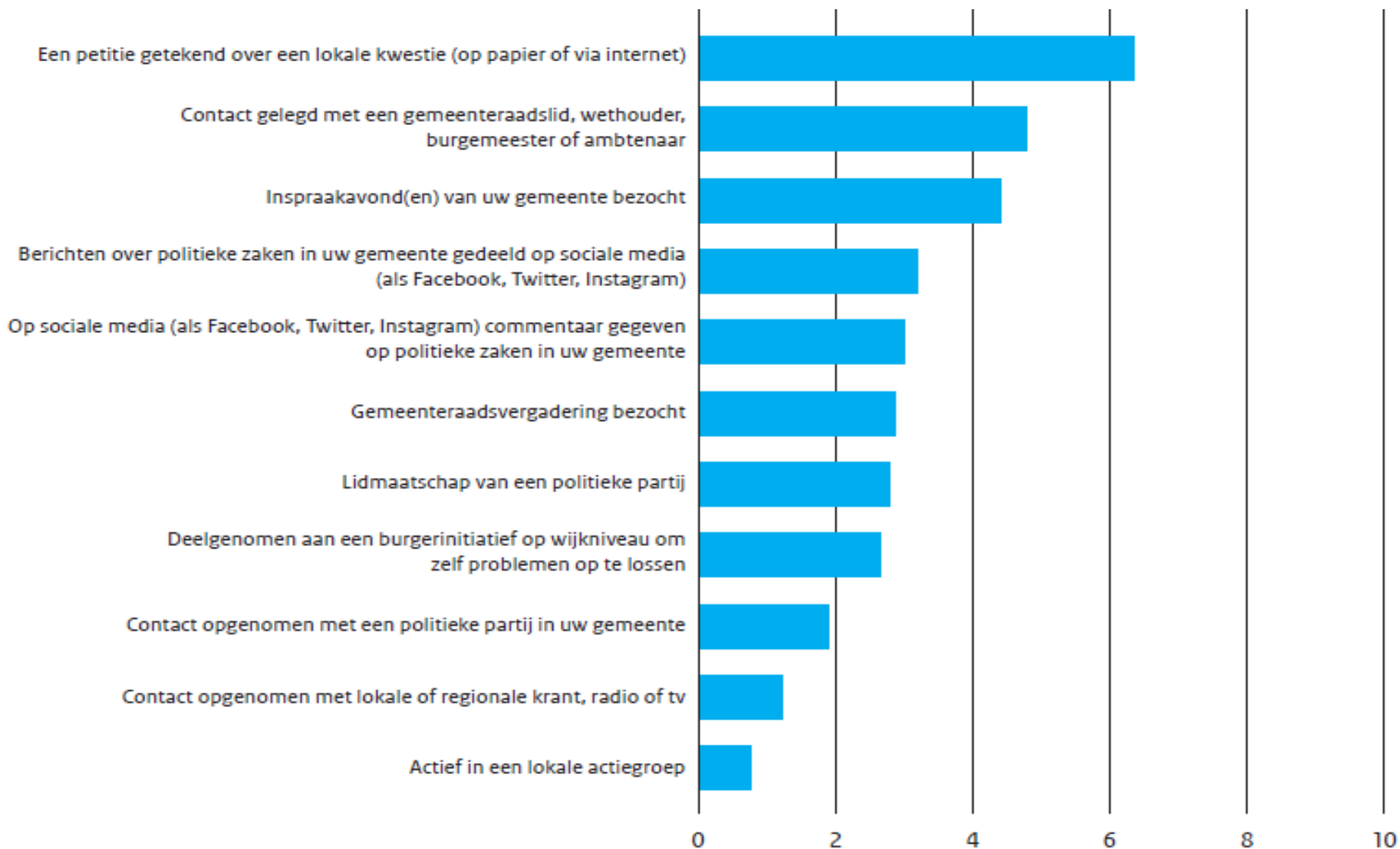

Opvattingen uit open vragen enquêtes

Positieve opvattingen lokaal bestuur en lokale politiek (SCP/COB 2015/1: 24)	Negatieve opvattingen lokaal bestuur en lokale politiek (SCP/COB 2015/1: 24)	Enkele antwoorden op de vraag naar de belangrijkste problemen in de gemeente (LKO: 42-43)
<p>Voorlopig lijken andere gemeenten slechter bestuurd te worden</p> <p>Ze doen hun best</p> <p>Werd vriendelijk geholpen</p> <p>Blijft een fijne stad om te wonen</p> <p>Goede burgemeester</p> <p>Niet goed niet slecht</p> <p>Gemeente is open naar inwoners</p> <p>Er worden verschillende dingen gerealiseerd</p> <p>Financiën zijn goed op orde</p> <p>Is een leuke gemeente</p>	<p>Afzichtelijke prestigeobjecten</p> <p>De burgemeester en de wethouder frauderen</p> <p>Men geeft te gemakkelijk geld uit</p> <p>Bestuurders zijn alleen met zichzelf bezig</p> <p>Ik weet niet wat ze doen</p> <p>Focus te veel op grote projecten</p> <p>Ze beloven alles, maar er gebeurt niets</p> <p>Door de regering krijgen gemeenten het steeds moeilijker, dus ook hun inwoners</p> <p>Te weinig daadkracht, geen visie</p>	<p>mijn gemeente is bar slecht voor mijn medebewoners, omdat de partijen ondanks veel beloften, niets uitvoeren.</p> <p>Hoogmoed</p> <p>Het eigenbelang</p> <p>Geen professionele aanpak</p> <p>Vriendjespolitiek</p> <p>Megalomanie</p> <p>Trage besluitvorming</p>

Deelname aan politieke activiteiten (LKO)

De aanhakende burger

- Er zijn inwoners die zich wel voor hun omgeving in willen zetten
- Deze burgerparticipatie onder te verdelen in:
  - 1) initiatieven vanuit de overheid (tweede generatie burgerparticipatie)
  - 2) initiatieven vanuit inwoners zelf (derde generatie burgerparticipatie)

Vorm van participatie	In % gemeenten
Eén of meer adviesraden, zoals rondom jeugd, milieu, bijstand, e.d.	99
Informatiebijeenkomst	92
Inspraakavonden	85
Verordening burgerinitiatief	58
Territoriale raden, zoals dorps- of wijksraden	57
Enquête (schriftelijk of digitaal)	55
Stads-, dorps- of wijkgesprekken	50
Schouw	41
Referendumverordening	28
Burgerpanel	26
Internetforum	21
Interactieve website	15
G1000	4

Burgerparticipatie

Overheidsinitiatieven

- Vooral als doel draagvlak verhogen
- Nauwelijks echt invloed overgedragen
- Inwoners zien weinig effect

Burgerinitiatieven

- Veel goede intenties
- Nog te weinig goede praktijken
- Eén goed voorbeeld is nog geen succes

Focus op de rol van de raad

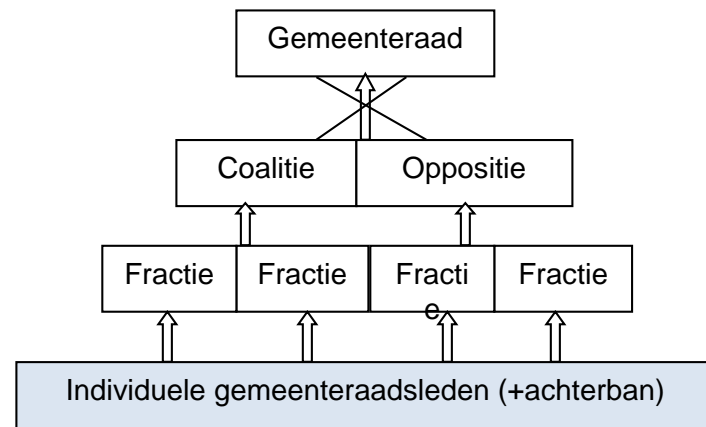
Beide relaties staan onder druk...

- Hoe om te gaan met een afhakende en aanhakende samenleving?
- Hoe om te gaan met het (soms dominante) college?

Wie is er verantwoordelijk voor de raad

Respondenten noemen:

- De gemeenteraad zelf
- Het presidium / agendacommissie
- De fractievoorzitters
- De burgemeester
- De griffie(r)

De klassieke rollen opnieuw bekeken

Verbindende rol van de gemeenteraad

- Volksvertegenwoordigende rol
- Kaderstellende rol
- Controlerende rol

De klassieke rollen: volksvertegenwoordiger

	Bestuurder	Ombudsman	Verbinder
Opvatting rol raadslid	Door het volk gekozen en daarmee voor vier jaar een mandaat als volksvertegenwoordiger	Openstaan en benaderbaar voor inwoners	Actief de samenleving en inwoners opzoeken
Gevolgen voor de rol van de raad	Gemeenteraad bestuurt op hoofdlijnen en beperkt/kanaliseert de inbreng samenleving via politieke partijen en het bestuurlijke proces	Gemeenteraad confronteert college met wensen en gevoelens van (een deel van) de samenleving en reageert op individuele noden	Gemeenteraad agendeert wat er in de samenleving speelt en heeft zo ook initiërende (en niet alleen reagerende) rol ten opzichte van het college

De klassieke rollen: kadersteller

Het college neemt het initiatief	1	De gemeenteraad krijgt zonder daar vooraf intensief bij betrokken te zijn geweest één pasklaar voorstel onder ogen om over te stemmen.
	2	De gemeenteraad wordt in het proces meegenomen, onder meer door (in)formele bijeenkomsten over het onderwerp, wat leidt tot één pasklaar voorstel om over te stemmen.
	3	De gemeenteraad krijgt meerdere, serieus uitgewerkte, opties onder ogen om over te stemmen.
De raad neemt het initiatief	4	De gemeenteraad neemt zelf initiatief en geeft het college opdracht één of meerdere gedachtegangen verder uit te werken.
	5	De gemeenteraad neemt zelf initiatief en werkt een kader samen met de griffie of (andere) ambtenaren verder uit. Het college komt er minimaal bij aan te pas.

De klassieke rollen: controleur

- Mondelinge vragen (aan het college)
- Schriftelijke vragen (aan het college)
- Technische vragen (aan ambtenaren)
- Interpellatie
- Raadsonderzoek of raadsenquête
- Rapporten van de rekenkamer(commissie)
- Accountant
- Ombudsman
- Fractiebudget dat voor informatieverzameling of onderzoek kan worden aangewend

Zacht naar de samenleving

Gemeenteraden en raadsleden die

1. Zich actiever verbinden met de vele lokale netwerken die de lokale samenleving kent
2. Meer ruimte laten voor initiatieven uit en in die samenleving

Hard naar het college

Een gemeenteraad die

1. Initiatief neemt en het college een eigen agenda durft op te leggen
2. Zelfbewust is en juist ook zaken aan het college overlaat
3. Eigen zwakheden kent en daarvoor samenwerking zoekt

Aanbeveling 1

Breng in kaart hoe hard of zacht de gemeenteraad zich opstelt

	Richting samenleving	Richting dagelijks bestuur
Hard (zelf initiatief nemen)		
Zacht (ruimte laten voor anderen)		

Aanbeveling 1

Breng in kaart hoe hard of zacht de gemeenteraad zich opstelt

	Richting samenleving	Richting dagelijks bestuur
Hard (zelf initiatief nemen)	Werkt de gemeenteraad zelfstandig ten opzichte van de samenleving? Is hij in staat het democratisch mandaat te vertalen in een duidelijke agenda? En hoe verhoudt die agenda zich ten opzichte van aanwezige wensen in die samenleving?	Neemt de gemeenteraad initiatief richting college? Hoe uit zich dat? Legt de gemeenteraad op momenten het college een eigen agenda op? Op welke momenten en op welke beleidsterreinen?
Zacht (ruimte laten voor anderen)	Verbindt de gemeenteraad en verbinden de individuele leden zich actief met de lokale netwerken in de samenleving? Laat de gemeenteraad voldoende ruimte voor initiatieven uit de samenleving? Welke voorbeelden zijn daarvan te geven?	Laat de gemeenteraad zaken aan het college over? Is er vertrouwen in de uitvoering? Kent de gemeenteraad zijn eigen zwakheden en zoekt hij daarvoor voldoende samenwerking met anderen, zoals fracties en raden in de regio en de eigen rekenkamer? Waar blijkt dat uit?

Aanbeveling 2

Breng in kaart of er veranderingen noodzakelijk zijn in de rolopvattingen van de gemeenteraad

Aanbeveling 3

Aanbeveling 3: Bespreek wie zich bekommert om de positie van de gemeenteraad

Samenvattend

- De gemeenteraad is de verbindende factor tussen de lokale samenleving en het (dagelijks) gemeentebestuur.
- Beide relaties staan echter onder druk.
- Geef de klassieke relaties opnieuw invulling. Bespreek dat in uw gemeente.
- In het algemeen vaker 'hard naar het college' en 'zacht naar de samenleving'.

Dank voor de aandacht

Julien van Ostaaijen

@ostaaijen

Publicaties te vinden via: www.vanostaaijen.nl